

PLANBESKRIVELSE FOR AREALDELEN 2025-2033

DEL A: BESKRIVELSE

DEL B: KONSEKVENsutREDNING MED
RISIKO- OG SÅRBARHETSANALYSE

Eidskog kommune

Saksbehandling

Vedtak om høring:	14.5.2019, K-sak 38/19
Høring i perioden:	12.6.-2.9.2019
Vedtak om høring:	19.6.2023, PS-sak 40/23
2. g. høring:	27.6.-19.9.2023
Begrenset høring:	28.5.-14.8.2025
Vedtak:	25.5.2025, K-sak 51/25

Innhold

1	Innledning og bakgrunn for arbeidet.....	3
1.1	Innledning	3
1.2	Viktige utviklingstrekk	3
1.3	Arealdelen 2005-2015, vedtak om revisjon og planprosessen.....	4
2	Føringer for planarbeidet	5
2.1	Nasjonale føringer	5
2.2	Regionale føringer	5
2.3	Lokale føringer	6
3	Planbeskrivelse	7
3.1	Arealdelens ulike tema	7
3.1.1	Oppdatering av plankart og bestemmelser	7
3.1.2	Arealstrategi og arealregnskap	7
3.1.3	Levekår (overordnet satsingsområde).....	7
3.1.4	Barn og unge (overordnet satsingsområde)	8
3.1.5	Folkehelse (overordnet satsingsområde)	8
3.1.6	Samfunnssikkerhet (satsingsområde)	8
3.1.7	Arbeidsliv og næringsutvikling (satsingsområde)	9
3.1.8	Klima og miljø (satsingsområde).....	9
3.1.9	Vassdrag, natur- og friluftsområder.....	10
3.1.10	Kulturminner.....	10
3.1.11	Landbruksområder og jordvern.....	10
3.1.12	Sentrumsutvikling.....	11
3.1.13	Grendeutvikling	12
3.1.14	Boliger og bolyst.....	12
3.1.15	Samferdsel og infrastruktur.....	12
3.1.16	Fritidsboliger.....	13
4	Oppsummering	13

1 Innledning og bakgrunn for arbeidet

1.1 Innledning

Eidskog kommune sin *Planstrategi for Eidskog kommune 2013-2015* pekte på behovet for et overordnet planverktøy. Bakgrunnen er å gjøre det lettere å styre utviklingen mot kommunens mål.

Samfunnsdelen (vedtatt 2014) har definert tre overordnede satsingsområder for å utvikle Eidskog videre. Dette er levekår, barn og unge, samt folkehelse.

Planstrategi 2017-2019 vurderte at samfunnsdelen skulle videreføres og revisjonen av arealdelen fortsette ut ifra denne. Arealdelen vil gi langsiktige føringer for hvordan kommunens fysiske areal forvaltes.

Arbeidet med arealdel har tatt tid og *Planstrategi 2021-2023* og *2024-2027* peker begge på at samfunnsdelen bør revideres, men at det er nødvendig å ferdigstille påstartet arbeid med arealdelen.

1.2 Viktige utviklingstrekk

- Eidskog har hatt en nedgang fra 6409 innbyggere i 2000 til 6033 ved 3. kvartal 2023 og en svak økning til 6059 ved utgangen av 4. kvartal 2024 som er videreført til 6101 innbyggere ved utgangen av 2. kvartal 2025.
- Prognosene for folkemengde viser en svak nedgang. Samtidig er det en økende andel over 67 år og en svak nedgang i yrkesaktiv alder. Innenfor yrkesaktiv alder er det også stadig mindre andel som er yngre. Å skape gode bomiljø, flere arbeidsplasser og et ønske om å etablere seg i Eidskog vil være svært viktig framover.
- I regionen er det de siste ti årene en samlet befolkningsnedgang. Kongsvinger og Sør-Odal har en svak økning, mens Nord-Odal, Åsnes, Grue og Eidskog har en jevn nedgang. Den svake økningen i de to kommunene er også for svak til å rette opp for regionens nedgang.
- Tomte tilbudet er akseptabelt, men det bygges lite med i snitt 15 boenheter hvert år. Det vil være nødvendig å se på kvalitet og attraktivitet.
- Næringslivet er delt mellom noen få større bedrifter, og flere mindre. Det jobbes med å tilrettelegge for utbyggingsklare næringstomter. Dette er viktig for å beholde, og etablere, bedrifter. Særlig viktig vil det være å kunne tilby areal til de mindre bedriftene som er avhengige av at det kan finnes løsninger raskt. Sentrumsfunksjoner er avgjørende for å beholde en attraktiv kommune. Å ha et tilfredsstillende tjenestetilbud er avgjørende for innbyggere og kommunens konkurranseevne i forhold andre tettsteder og byer.
- Riksveg 2 har økende trafikk og mye er til/fra Charlottenberg og Eda. Dette er den nest største grenseovergangen i Norge. På grenser er det nå etablert både kjøretøy- og tollkontroll og politistasjon. Trafikken domineres i stor grad av gjennomreise. Det samme ser vi på fv. 21, som fikk utbedringer i 2022 mellom Skotterud og Aurskog-Høland. For Eidskog har økt trafikk i liten grad gitt fordeler, døgntrafikken har gått noe ned siden før pandemien. Det er likevel på bakgrunn av denne trafikken at særlig Magnormoen har et potensial som næringsområde. Rv. 2 har behov for bedre tilrettelegging for gående/syklende fra campingplassen til grensen. Det er også viktig å få etablert bedre gang- og sykkeltilbud langs fv. 21 Vestmarkavegen, fv. 1996 Grensevegen og fv. 1988 Matrandvegen. Det samme for flere punkter og strekninger knyttet til skoleveg. Busstilbudet mellom Charlottenberg og Kongsvinger er relativt bra. Likevel er det fortsatt viktig å jobbe videre med

kollektivtilbudet for å få dette som et naturlig valg istedenfor å benytte seg av bil hele transportstrekningen.

- Kommunens økonomiske situasjon har de senere år hatt et driftsresultat på under 1 %, mens målet har vært 1,75 %. Det siste året hadde kommunen et underskudd på -6,3 %. For arealbruk vil infrastruktur, særlig drift, være vesentlig. Å bygge mer samlet, utnytte eksisterende anlegg og ha en boligmasse der vi kan bo lengre hjemme er viktig.
- Landbruket i Eidskog har over tid hatt en nedgang i dyreholdet. Ca. 75 % av kommunens areal er produktiv skog. Her er det vært en stor aktivitet med avvirkning, men også økt fokus på veger og rekrutteringstiltak. Videre har Eidskog Stangeskovenes sitt sagbruk gått bra. Å utvikle landbruksnæringa er viktig for arbeidsplasser både i primærproduksjonen, men også tilleggsnæringer og arbeidsplasser knyttet til ringvirkningene.
- Eidskog kommune er i gang med et omfattende arbeid med tilsyn og opprydning i private avløpsanlegg for å kunne få bedre vannkvalitet i våre vassdrag. Her vil det forventes tiltak for å redusere utslipp. Selv om Eidskog er mindre utsatt enn mange andre kommuner må vi tenke klimatilpasning knyttet til flom, vind og tørre perioder for å forebygge på en god måte.
- Regionalt samarbeid har vært økende, særlig gjennom Kongsvingerregionen. Det er også innenfor en rekke tjenester der kanskje GIVAS, kartsamarbeidet i Hedmark kart, GBI, Klosser, grensesamarbeidet med Eda og vannmiljø er viktigst for Eidskog kommunes arealforvaltning.

1.3 Arealdelen 2005-2015, vedtak om revisjon og planprosessen

Kommuneplanens arealdel ble vedtatt 18.03.2004. Målsettingen da var mindre dispensasjoner i LNF, skape sterke tettsteder og få et bedre grunnlag for arealforvaltningen. Vår erfaring er at planen har truffet bra, mens manglende økonomi til utbygging av infrastruktur, lav nybygging og en periode med vesentlig mindre hyttebygging har ført til at planen i mindre grad enn ønsket er realisert.

Revisjon av arealdelen er et mål i samfunnsdelen, og lagt inn som en oppgave i planstrategien. Vedtak om oppstart av planarbeid ble gjort av kommunestyret i sak 49/15 den 12.05.2015. Planprogrammet, jf. Pbl § 4-1 og forskrift om konsekvensutredning § 6, var til høring i perioden 04.06.-21.08.2015. Planprogrammet ble fastsatt den 17.11.2015, KS-sak 103/15. Planprogrammet har vært grunnlaget for arbeidet. Arealstrategi og arealregnskap ble vedtatt av utvalg for plan og samfunn den 4.6.2018, sak 37/18 og utgjør et eget plandokument.

Det har vært tre møter med regionalt planforum, hhv. 25.3.2015, 12.12.2018 og en orientering etter 2. gangs høringsrunde den 4.10.2023. Arbeidet fram mot høringsforslag ha tatt for lang tid, dette har trolig gått ut over medvirkning. Det har likevel vært flere møter med lag og foreninger, åpne møter og møter med grunneiere og forslagstillere som har forankret planforslaget.

Vedtak om høring og offentlig ettersyn ble fattet av kommunestyret i sak 38/19 den 14.05.2019. Planforslaget var på høring i perioden 12.6.-2.9.2019. Det kom flere merknader og innsigelser. Det var ikke kapasitet til å følge opp arbeidet.

Planarbeidet ble først tatt opp høsten 2022, med vedtak om ny høring i PS-sak 40/23 den 19.6.2023. Planforslaget var på 2. gangs høring i perioden 27.6.-19.9.2023. Så begrenset høring for å avklare innsigelser og merknader 28.5.-14.8.2025. Nå er det funnet løsninger og planen fremmes til sluttbehandling.

2 Føringer for planarbeidet

2.1 Nasjonale føringer

Et av formålene med plan- og bygningsloven er å samordne mål og oppgaver. Kommunene skal ha en samlet kommuneplan, der arealdelen skal vise sammenhengen mellom framtidig samfunnsutvikling og arealbruk. Det vises også til kommunelovens § 5 om en samordnet plan for kommunens virksomhet og at den skal bygge på en realistisk vurdering av forventet utvikling.

Nasjonale mål og interesser er gitt i en rekke føringer gjennom lover og utøvelse av regjeringens politikk gjennom ulike retningslinjer. For arealbruken er de viktigste:

- *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging* (H-2445 og senest H-2543).
- Statlige planretningslinjer (SPR) og de eldre rikspolitiske retningslinjene (RPR) der særlig *SPR for arealbruk og mobilitet*, *SPR for klima og energi*, og *RPR for barn og planlegging* er aktuelle for Eidskog.
- Rundskriv *Samfunnssikkerhet i planlegging og byggesaksbehandling* (H-5/18) og *veileder Samfunnssikkerhet i kommunens arealplanlegging* (HR-nr. 2360).
- *Nasjonal Transportplan 2025-2036* der Kongsvingerbanen (Oslo-riksgrensen), godstransport og Rv. 2 over Magnor er en vesentlig del av de nasjonale og skandinaviske transportkorridorene. Særlig viktig for tømmer, kombigods, lastebiltransport og arbeidspendling Norge-Sverige.
- *Nasjonal jordvernstrategi og Rundskriv om innsigelse på jordvern* (2025).
- Videre er det flere føringer for å ivareta oppvekstmiljø, kulturminner, folkehelse, støy, naturmangfold, risiko og sårbarhet, jordvern, transport osv.

2.2 Regionale føringer

En overordnet føring for Innlandet er samarbeid for utvikling. Sentrale føringer er:

- *Innlandsstrategien – regional planstrategi for Innlandet 2024-2028* med langsiktige mål om bærekraftig ressursforvaltning, levende lokalsamfunn og at aktører i fylket vårt får større nasjonal betydning og synlighet. Å utnytte lokale naturressurser, konkurransekraft, levende bygdesentre og infrastruktur er også i tråd med våre mål.
- *Regional samferdselsplan 2012-2021*, særlig punktene trafiksikkerhet, gang- og sykkelveger, kobling mot Akershus/Oslo og videre utbygging av bredbånd/fiber.
- *Regional plan for det inkluderende Innlandet 2023* som blant annet trekker fram støtte til kommunens folkehelsearbeid, fremme fysisk aktivitet og skape gode nærmiljø.
- *Saman for eit tryggare fylke - Regional plan for samfunnstryggleik 2023-2035 og FylkesROS Innlandet 2022-2026*.
- *Trafiksikkerhetsplan for Innlandet handlingsdel 2022-2025*.
- *Regional vannforvaltningsplan for Västerhavet 2022-2027*

Fra 2022 fikk Innlandet fylkeskommune vedtatt flere regionale planer. Det arbeidet fortsetter.

Nærheten til Oslo, og tidligere Akershus og Viken, men fra 01.01.2024 Akershus igjen gjør at enkelte planer her kan få virkning for Eidskog og regionen.

Kongsvingerregionen, og kommunene innenfor denne regionen, har hatt flere samarbeidsprosjekter siste årene. Blant annet har Kongsvingerregionen med

Byregionprosjektet hatt en felles målsetting om flere arbeidsplasser i regionen og felles omdømmebygging.

Sentrale føringer har vært:

- *Næringsstrategi for Kongsvingerregionen 2016-2028* der særlig bioøkonomi, logistikk, bygg og anlegg og industriutvikling er våre fortrinn, og er under utvikling. Denne er revidert i 2020.
- *Arealstrategi for næringsområder i Kongsvingerregionen* her skal regionen tilby noen store næringsområder, samt videreutvikle og gjøre eksisterende områder attraktive.
- *Regional miljø- og klimastrategi 2018-2030* der målet er at kommuneorganisasjonene skal være klimanøytrale i 2025 og Kongsvingerregionen med både sivilsamfunn og næringsliv skal være klimanøytral i 2030.
- *Regional energistrategi for Kongsvingerregionen 2025-2040* for å forstå behovet for energi, hvilke muligheter og hvordan dette påvirker natur og omgivelser.

Planarbeid i nabokommuner:

- Eda kommun har vedtatt sin översiktsplan i 2014, men skal er i gang med rullering.
- Aurskog-Høland har revidert sin arealdel i 2021, men ruller nå etter kommunesammenslåing.
- Nes kommune har vedtatt sin arealdel i 2024.
- Sør-Odal har vedtatt sin arealdel i 2013, og har startet rullering, men utsatt pga. E16-avklaringer.
- Kongsvinger kommune har vedtatt sin arealdel i 2019.

2.3 Lokale føringer

De viktigste lokale føringene er samfunnsdelen, økonomiplan og planstrategien. Videre de regionale strategiene med lokale handlingsdeler. Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljø har gitt konkrete innspill. Videre er kommunens helhetlige ROS-analyse, landbruksplan, folkehelseoversikt og trafikksikkerhetsplan blant de dokumenter som er benyttet.

3 Planbeskrivelse

3.1 Arealdelens ulike tema

Dette kapittelet beskriver hvordan planprogrammet er fulgt opp. Hva som er gjort og hva som har formet arealdelen.

3.1.1 Oppdatering av plankart og bestemmelser

Arealdelen er med kart og tilhørende dokumenter erstatter kommuneplanens arealdel 2004-2015 i sin helhet. Dette gjelder også tilhørende kommunedelplaner for tettstedene. Det er likevel en del likhetstrekk i byggeområdene i 2004 og dagens planforslag.

Hovedtrekk:

- Plankartet er digitalt, og lettere tilgjengelig for flere. Dette gir også vesentlig større muligheter for kobling mot andre digitale løsninger.
- Konsekvensutredninger er gjort på overordnet nivå.
- Det er tatt inn mange generelle bestemmelser og retningslinjer. Noe av dette skyldes at det er ønsket å ha føringer for framtidige reguleringsplaner, og at det er relativt lite planmateriale som gir disse føringene.
- Det er gjort tydeligere hvilke, og hvordan, mindre tiltak skal behandles.
- Landbruks-, natur- og friluftsområder har kun en kategori, men det er lagt til rette for at spredt boligbygging ønskes håndtert gjennom dispensasjoner med retningslinjer. Dette er valgt siden omfanget av boligbygging er lite og det er svært krevende å forutse hvor søknadene vil komme.
- Langs vassdrag er det differensiert byggeforbudssone (100 meter for Skjervangen, og 50 og 30 meter) slik at den er mer tilpasset Eidskog sin topografi og omfang av utbygging.
- Hensynssoner er benyttet for vannforsyning, utvalgte kulturminner, friluftsområder, naturverdier, fare og mineralressurser.
- Det er stilt flere krav knyttet til utbygging og avklaring av konsekvenser.
- Det er nå bestemmelser og retningslinjer knyttet til utbyggingsavtaler, uteoppholdsareal, drikkevann, flom, ras og parkering som i liten grad har vært forankret tidligere.

3.1.2 Arealstrategi og arealregnskap

I planprogrammet ble det vurdert å være tilstrekkelig med en enkel arealstrategi for å vise de langsiktige prinsippene for arealbruk. Et arealregnskap som viser arealreserver og arealbehov ble ansett å ha liten kost-/nytteverdi, i lys av liten nedbygging av matjord og lite utbygging generelt. Det er laget en enkel oversikt. Den viser at situasjonen er god, med flere tilgjengelige områder for både boliger og næring. Arealstrategien er behandlet og vedtatt i utvalg for plan og samfunn den 4.6.2018. Den er valgt å beholde som grunnlag for arealdelen, men må være et tema inn i samfunnsdelen som skal revideres i henhold til planstrategien. Kommunens arealstrategi anbefales av departementet også å ligge til samfunnsdelen og gi overordnede rammer for arealdelen. For å forenkle revisjon er den etter 2. gangs høring tatt ut av planbeskrivelsen og utgjør nå et eget plandokument.

3.1.3 Levekår (overordnet satsingsområde)

Levekårsforbedring er et overordnet satsingsområde i samfunnsdelen. Levekår er et sammensatt tema. Det kan både være muligheten en person har for deltakelse i samfunnet, eller summen av ressurser en person har tilgjengelig. Temaet er noe utfordrende å løse gjennom en arealdel, men tema boforhold, nærmiljø og arbeid er vurdert.

Utbyggingsavtaler er nå blitt en del av planbestemmelsene. Videre er universell utforming, uteoppholdsareal og retningslinjer for folkehelse nå mer vektlagt. Det er gjennom næringsområder tilrettelagt for flere arbeidsplasser.

Medvirkning har vært vanskelig, også fordi planprosessen tok lang tid. Dette har vært uheldig, for medvirkning og samfunnsdeltakelse er viktig for å bedre levekår. Samfunnsdelens mål om levekårsforbedring som element i alle planer er anses likevel som ivarettatt siden det har vært lagt vekt på dette gjennom planarbeidet.

3.1.4 Barn og unge (overordnet satsingsområde)

Det å legge til rette for barn og unge er et overordnet mål i samfunnsdelen. Det er benyttet innspill fra ungdomsrådet, men i mindre grad enn det burde. En vurdering av barn og unges situasjon er gjort i konsekvensutredninger. Dette oppfyller delvis de rikspolitiske retningslinjene for barn og unge i planleggingen. For arealdelens prosess har ikke barn og unge hatt stor nok medvirkning. Trafikksikkerhetsplanen og Eidskog 4.0 har vært mer konkrete, med aktive prosesser som har gitt medvirkning. Samlet vurderes det derfor at barn og unge har hatt muligheter for å delta i kommunens arealplanlegging, men at dette er noe som det må jobbes aktivt med.

3.1.5 Folkehelse (overordnet satsingsområde)

Vurderinger knyttet til folkehelse er tatt inn i planprosessen slik samfunnsdelen legger opp til. Folkehelseoversikten 2017-2019 er lagt til grunn, og denne er revidert 2021 og 2024. Folkehelse inngår i arealstrategien som punkt 6 «Prioritere tiltak som fremmer folkehelse og samfunnssikkerhet» med to tilknyttede oppgaver. Det er også andre strategier som tar opp i seg folkehelsearbeid. Dette oppfyller kravet i folkehelselovens § 6.

Folkehelse er vurdert i konsekvensutredningene i samsvar med samfunnsdelens målsetting. Det er også tatt hensyn til de store drikkevannskildene til Kroksjøen Vannverk og GIVAS gjennom restriksjonssoner i samsvar med det som foreligger av dokumentasjon fra vannverkene. Friluftsområdekartleggingen og en ny retningslinje om hvordan folkehelse skal sikres i reguleringsplaner omfatter samfunnsdelens satsingsområde. Samfunnsdelens mål er fulgt opp.

3.1.6 Samfunnssikkerhet (satsingsområde)

Økende utfordringer knyttet til klima, økende avhengighet av infrastruktur, elforsyning og kommunikasjon og viktige veger og jernbane i kommunen gjør at samfunnssikkerheten er vurdert.

Konsekvensutredningen med risiko- og sårbarhetsanalyse utgjør det viktigste dokumentet. Kommunen har en overordnet ROS-analyse som er revidert 2022. Det vises også til regionale planer.

Eidskog har i liten grad fått kartlagt naturfarer og løsmasser. Denne problemstillingen ble lagt fram i regionalt planforum, men det kom ikke innspill på at kommunen måtte utarbeide tematiske kart. Eidskog kommune benytter seg av Det offentlige kartgrunnlaget (DOK) i sin saksbehandling. DOK er datasett for mange tema og utbedres stadig. Formålet med det offentlige kartgrunnlaget er å sikre en kunnskapsbasert og effektiv planlegging og saksbehandling. Videre må kommunen ha et bevisst forhold til dette gjennom å velge sine temadata hvert år.

Krav om risiko- og sårbarhetsvurdering er tatt inn som bestemmelse for søknad om tiltak. Eidskog er en relativt trygg kommune som er mindre utsatt for alvorlige konsekvenser enn andre strøk av landet på grunn av topografi og spredt bosetting.

Samfunnssikkerhet knyttet til formålsendringer og konsekvenser anses som tilstrekkelig ivaretatt i planen.

Eidskog har sammen med Eda kommun og politi/justis i begge land lagt til rette for en felles politistasjon som skal jobbe med grensekryssende kriminalitet. Det legges nå også til rette for en utvidelse av kontrollstasjonen på Magnormoen. Her har området vist seg viktig i forbindelse med covid-epidemien da det bl.a. ble lagt til rette for teststasjon her. Kommunen har også åpnet nytt beredskapssenter som samlokaliserer kommunal vegdrift, ambulanse, feier og brann. Planen har fått fram hensynssoner for drikkevannsforsyning og legger til rette for reservebrønn.

3.1.7 Arbeidsliv og næringsutvikling (satsingsområde)

Dette satsingsområdet i samfunnsdelen er vurdert ved at det er tilrettelagt flere framtidige næringsområder. Dette kommer i hovedsak på Magnormoen i tråd med arealstrategien, men også noe rundt eksisterende områder. Vår vurdering er at Magnormoen er et aktuelt bidrag i en regional sammenheng med beliggenhet ved riksgrensa og riksveg 2. Det er i tillegg flere næringsområder under regulering eller vedtatt de siste årene. Størst er Gaustadvegen næringsområde og Grasmo industriområde.

En utfordring er at mange av våre bedrifter i dag ligger mellom veg og jernbane, inne mellom boliger, mot dyrka mark eller mot vann. Mange er derfor presset på areal uten at det er enkelt å utvide.

Størst endring i arealdelen er det på Magnormoen. Området øst for jernbanen er tatt ut som næringsområde. Det er i dag ikke planskilt kryssing av jernbanen. I høring 2019 var det LNF-område, men ble endret til høring 2023 og er nå vurdert som område for produksjon av solenergi. Det er foretatt en mindre utvidelse av områdene langs riksveg. Næringsområdet mellom Montebello Camping, G-Kroen og riksgrensen blitt endret til fritids- og turistområde i tråd med dagens aktivitet og muligheter. På riksgrensen er det lagt inn areal for politistasjon med Eda kommun og Sverige. De fleste næringsområder og sentrumsområder er regulert, men det framkommer noe tydeligere hva som er regulert. Detaljhandel ønskes i sentrum.

Det var ønsket en gjennomgang av fjell- og grusressurser for å oppdatere områder og få et formelt grunnlag for reguleringsplaner. Dette er gjort. Det er nå lagt inn det som antas å være en bra reserve både for grus og knust fjell.

Landbrukstilknyttet næring er i liten grad vurdert, da dette i større grad kan tilrettelegges gjennom LNF-områdene. Det er heller ikke noen innspill på dette.

Arealdelen har dermed bygd opp om målet.

3.1.8 Klima og miljø (satsingsområde)

I samfunnsdelen ble det pekt på miljøvennlige bo-, transport- og arbeidsforhold, et lavt energiforbruk og en oppdatert arealforvaltning. Dette er forsøkt tatt hensyn til. De fleste boligområder har kort veg til buss, skole eller arbeid. Likevel er Eidskog en kommune der folk er avhengige av biltransport for å komme seg til fra jobb og andre tilbud. Det er i liten grad åpnet for nye boligområder på bygdene, men det er åpnet for en spredt bosetting. Omfanget vil sannsynligvis være begrenset. Det meste av boligveksten er lagt til rette for at vil komme på Skotterud.

I forhold til klimaendringer har planen tatt inn flere bestemmelser og retningslinjer knyttet til bl.a. overvannshåndtering og flom.

Arealdelen kommer dette satsingsområdet delvis i møte, men det er viktig å konkretisere klima- og miljøarbeidet i andre oppgaver.

3.1.9 Vassdrag, natur- og friluftsområder

Det ble i 2018 registrert og verdivurdert flere friluftsområder. Det er valgt å ta inn badeplasser, nærturterreng og de viktige turledene Vektervegen, Finnskogleden og padleruta på Mangenvassdraget i arealdelen. Disse er mest utsatt for utbygging og viktigst for folkehelse. Dette er gjort gjennom hensynssoner, men dette er relativt grovt avgrenset og det må brukes skjønn ved saksbehandling.

Naturresevatene Linåsmyra, Nygårdsmyrene og Bjellneset er lagt inn. Området sør for Emtjenna var i 2004 lagt inn som restriksjonsområde. Det er vurdert at naturverdiene ikke er særlig større enn andre steder, og dekkes gjennom eksisterende opplysninger som uansett skal sjekkes ut. Området er tatt ut.

Biologisk mangfold er godt registrert gjennom temadata (DOK). Kvaliteten på grunnlaget anses som godt. Dette er vurdert i konsekvensvurderingene.

Tiltak i strandsonen er styrt gjennom tre byggegrenseavstander. 100 meter er beholdt rundt Skjervangen som er varig vernet vassdrag. Avstanden er redusert til 50 meter for viktige innsjøer og vassdrag, eller der man anser det er viktig å unngå utbygging for nært som f.eks. Leirbekken. 30 m gjelder alle mindre vassdrag. Dette verner om vassdragenes strandsone for både biologisk effekt, allmennhetens tilgang og sikkerhet knyttet til flom og erosjon.

3.1.10 Kulturminner

Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljø er vedtatt den 23.10.2018. Bestemmelser og 8 hensynssoner er tatt inn i arealdelen.

Skjervangen, Sootkanalen og Gaustadmoen var i forrige arealdel omtalt som særlige kulturminneområder. Dette er nå endret.

- Skjervangen har enkelte steinalderlokaliteter og verdier knyttet til Sootkanalen, men er ikke vurdert som eget hensynsområde da interessene er ivaretatt i reguleringsplaner eller gjennom kulturminneloven. Skjervangen er varig vernet mot vassdragsutbygging. Det er derfor beholdt 100-metersone med byggeforbud.
- Sootkanalen er regulert. Riksantikvaren vurderte en fredning, men dette ble ikke gjennomført, også med bakgrunn i reguleringsplan. Er registrert som verdifullt kulturlandskap, men kun gitt lokal verdi. Slåttemark er ikke i hevd. Fylkeskommunen peker på dette, men det vurderes å være dekt gjennom reguleringsplan.
- Fangstanlegget på Gaustadmoen er nå hensynssone, og omtalt i kulturminneplanen.

Kulturminner inngår i konsekvensutredningene, men er i liten grad berørt. Det er ikke behov for temakart når kommunedelplanen er tatt inn. Kulturminner er relativt bra dekket gjennom ulike karttjenester.

3.1.11 Landbruksområder og jordvern

Det viktigste er å videreføre de gode landbruksarealer vi har i kommunen til jordbruk og skogbruk. Det er i overkant 800 landbrukseiendommer i Eidskog. 121 er (2023) registrert som jordbruksbedrifter. Innenfor jordbruk er det ca. 33 000 dekar (33 km²) i drift, men det er en nedgang. Rundt ¾-deler av jordbruksarealet brukes til korndyrking. Bakgrunnen til nedgangen er fordelt på flere årsaker, blant annet effektivitet, maskinpark og færre bruk.

Det er få husdyrbruk, noe som gjør at det er store areal som i mindre grad benyttes til matproduksjon.

En utfordring når arealer går ut av bruk er at det kan ønskes brukt til utbygging. Dette har i liten grad vært gjort i Eidskog. Dyrka mark er det en forståelse for at skal vernes mot annen bruk. Dyrkbar mark er derimot oftere aktuelt å vurdere til annen bruk. Det er mye dyrkbar mark der det ønskes næringsområder. Enkelte steder også boligområder. Særlig gjelder dette Magnor og Magnormoen. Her er alle de foreslåtte nærings- og boligområde på dyrkbare areal. Det må derfor ses på samfunnshensyn og vurderes om det er tilstrekkelig viktig. Det må også følges opp slik at vi utnytter dette arealet best mulig. Samlet omfattet opprinnelig forslag mindre dyrkbare arealer enn tidligere. I hovedsak skyldes dette at et større område øst for jernbanen er endret til LNF. Dette området er nå foreslått til solenergi, noe som kan kombineres med landbruk. Det er prøvd en kombinasjonsbestemmelse, men dette må vurderes nærmere ut ifra en ev. konsesjonsbehandling og hva som kan være reelt. Rundt Skotterud er det mindre konflikt, det primære området Skotterud nord ligger på berggrunn. Det andre området som er Valmannsmoen ligger derimot på dyrkbar mark, men i liten grad inntil dyrka mark. Det er unngått å legge ut byggeområder inntil dyrka mark og på områder som kan være egnet for framtidig landbruk. Samtidig er det lagt opp til at spredt bebyggelse skal være en mulighet. Siden dette utgjør et mindre antall boliger velges det å styre dette gjennom dispensasjon med retningslinjer som skal vurdere plassering og landbrukets interesser.

Det er nesten 485 000 dekar (485 km²) produktiv skog i Eidskog, dette utgjør 80 % av kommunens landareal. Det er i hovedsak lite endringer for skogbruket. Næringsområde ligger på skogsmark, men dette er mindre arealer i forhold til skognæringen i kommunen. Det har kommet få innspill på hytteområder og retningslinjer for spredt boligbygging skal også ivareta skogbrukets interesser.

Det er en stor andel av gårdbrukerne som enten driver med tilleggsnæring basert på gårdens ressurser, eller som har annet arbeid i tillegg. I arealplanlegging er det et skille mellom gårdstilknyttet næringsvirksomhet basert på gårdens ressurser som inngår i LNF-formålet og annen næring/arbeid. Verdiskapningen og arbeidsplassene som gårdsbruket kan skape er interessant å utvikle videre, og dette kan skje innenfor rammen av LNF. Annen næringsaktivitet skal i større grad lokaliseres til egne næringsområder og i sentrum. Selv om dette kan være tungvint for den enkelte, eller kreve større investering i oppstart vil det på sikt være mer fleksibelt, økonomisk ryddigere enn å blande inn gårdsbruket og bolig, enklere å utvide og lettere å selge bedriften enn å starte på eget tun. For kommunen vil dette skape noe større interesse rundt næringsområder og sentrum.

3.1.12 Sentrumsutvikling

Arealdelprosessen har ikke kunne prioritert sentrumsutvikling. Dette er gjort gjennom Eidskog 4.0 som har vært et eget stedsutviklingsprosjekt.

Det viktigste for Skotterud er å ha de funksjoner som forventes av et kommunesenter. Å legge til rette for handel og mer aktivitet vil være det viktigste da dette skaper liv og gir sentrum en reell funksjon. Det er ikke pekt på at sentrum mangler areal, men det er krevende å etablere næring. Det er sett på uteoppholdsareal og parkering slik at det skal være mulig å gjennomføre fortetting. Gjennomført flytting av barnehage og riving av bygget har frigjort en tomt for fortetting, dette er i tråd med sentrumsformålet, men prosjektet er noe nedprioritert pga. økonomi. Dette er imidlertid under vurdering og inngår i eiendommer som skal

ses på for mulig salg eller utvikling. Det er innspill bl.a. fra Eldres råd med ønsker om flere sentrumsnære boliger. Det vises også til Arealstrategien der det pekes på behov for en blanding av boligtyper.

For Magnor sentrum har det vært uavklart hva som skal skje rundt stasjonen og planovergangen. Nå er planovergangen skrinlagt pga. geologiske forhold og kost/nytte-vurdering. Det utredes et kryssningsspor som forventes nord for stasjonen. Magnor har noe ledig areal i sentrum. Noen bedrifter har etablert seg og noen utvikles videre. Magnor sentrum har en positiv utvikling, det er også der lagt inn områder for boligbygging.

For å beholde sentrumsfunksjoner kan det ikke tillates detaljvarehandel på næringsområdene utenfor sentrum. Selv om avstand til rv. 2 gjør at få gjennomreisende benytter tettstedene våre er det viktig at vi ikke selv utvanner sentrum. Flere bosatte i sentrum er viktig da dette gjør det enklere å bruke sentrum.

3.1.13 Grendeutvikling

Grendene gir et godt nærmiljø, trivsel og følelse av tilhørighet. Rundt 60 % av eidskogingene bor i grender, mens tilsvarende tallet for tidligere Hedmark var rundt 45 %. Dette gjør at spredt bosetting er et aktuelt tema. Det er åpnet for dette gjennom at dispensasjoner i LNF-områder kan gjøres etter gitte retningslinjer. Det er et tomtetilbud i alle grender, og tilgang til næringsareal i de fleste.

3.1.14 Boliger og bolyst

Skotterud nord utvikles videre med eneboliger og leiligheter. En slik blandet bebyggelse ligger det også til rette for i flere av de eksisterende reguleringsplanene i hele kommunen. Det er tatt inn bestemmelse om at det skal reguleres med blandete boligtyper for å få variasjon og et bredere tilbud.

Samtidig er det flere henvendelser om bruksendring fra kontor/forretning til leiligheter. Det er ikke i et omfang slik at det er funnet hensiktsmessig å ta opp temaet i arealdelen. Det vises til bestemmelser for utbygging, uteoppholdsareal, rekkefølgekrav og lignende som skal fremme bedre bomiljø, men det viktigste vil likevel være å opprettholde næring i sentrum.

Eidskog har en høy andel pendlere, dette kan tolkes som mange ønsker å bo i kommunen. Et godt barnehage- og grunnskoletilbud er svært viktig, videre et variert arbeidsliv.

Kommunale leiligheter på Skotterud er mer etterspurt enn på Magnor fordi sentrumsfunksjoner og helsetjenester er lettere tilgjengelig på Skotterud. Dette viser også hvor viktig det er å legge til rette for et godt tjenestetilbud. Boligsosial plan peker på at Eidskog kommune har flere boliger pr. 1000 innbyggere enn landsgjennomsnittet. Samtidig er det til enhver tid også fullt utleie. Siden flere ikke har førerkort eller kjøretøy bør boligene ligge nær bussforbindelse og sentrumsfunksjoner. Videre bør de bygges slik at de inngår i annen bebyggelse. Utbyggingsavtaler bør her benyttes for å få til løsninger.

3.1.15 Samferdsel og infrastruktur

Eidskog kommune har som de fleste kommuner et lite etterslep både på vedlikehold av vann, avløp og veger. Eidskog er med i GIVAS IKS for vann (kommunale vannverk) og avløp. Det er bygd et nytt renseanlegg på Magnor som avløser nåværende anlegg som i for liten grad har oppfylt rensekravene. Største vannleverandør er Kroksjøen Vannverk SA. Nytt i planen er at det ønskes en formell reservevannsbrønn på Matrand.

Det er kun i noen grad gjort en prioritering av hvilke områder som skal bygges ut. Dette bør prioriteres gjennom samfunnsdelen og gjennomgang av arealstrategi.

For gående og syklende er det lagt inn framtidige traseer for gang- og sykkelveg. Her må det likevel i regulering eller annen prosjektering vurderes om det er mer hensiktsmessig med fortau eller andre løsninger for blandet trafikk. Det er særlig strekninger fra Matrand til Skotterud, Magnor til riksgrensen og langs fv. 21 som er prioritert. På Magnormoen er det regulert, men ikke bygd. Langs deler av fv. 21 er det bygd g/s-veg siden 2019. De g/s-veger som er med vil gi kommunen prosjekter som kan spilles inn til Statens vegvesen og fylkeskommunen.

Et godt tilbud på nettilknytning/bredbånd er viktig for kommunen og innbyggerne. Eidskog er svært langt framme med utbygging og har godt samarbeid med andre aktører.

3.1.16 Fritidsboliger

Nåværende plan hadde stort fokus på fritidsboliger. Det er flere regulerte områder som har tilgjengelige tomter. Nye felt for fritidsboliger er ikke prioritert i denne revisjonen. Det er ikke åpnet for spredt fritidsboligbygging i LNF-områder. Det pågår for tiden to reguleringsplaner for fritidsbebyggelse, og Nessjøen er et felt som er tatt inn etter innspill.

4 Oppsummering

Planbeskrivelsene er justert etter høring. Utformingen av arealdelen har forsøkt å følge opp de mål som er satt i samfunnsdelen. Samtidig er det politisk fokus på næringsutvikling og økende på boligområder. Det er etableringene som vil være viktig å realisere for Eidskog kommune.

Videre vil sentrumsutvikling være vesentlig for å opprettholde de funksjoner som skal være i en kommune det skal være godt å bo i.